

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

бульв. Миколи Міхновського, 28, м. Київ, 01103, тел. (044) 200 08 27,
тел. контакт-центру (044) 200 06 94, тел. повідомлень про корупцію (044) 200 06 91,
офіційний вебсайт: nazk.gov.ua, e-mail: info@nazk.gov.ua, код ЄДРПОУ 40381452

На № 04-26/03-2026/6060 від 12.01.2026

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики

Національне агентство опрацювало проект Закону України «Про політичні партії» (реєстр. № 14289 від 10.12.2025) (далі – законопроект № 14289) та альтернативний законопроект з аналогічною назвою (реєстр. № 14289-1 від 30.12.2025) (далі – законопроект № 14289-1) і в межах компетенції повідомляє.

Сучасний етап державотворення в Україні характеризується інтенсивною трансформацією правових інститутів, що безпосередньо впливають на якість демократичного процесу. Центральне місце в цій трансформації посідає реформа законодавства про політичні партії, яка покликана замінити застарілий закон 2001 року, й метою обох законопроектів, виходячи зі змісту пояснювальних записок до них, є оновлення правового регулювання усіх аспектів створення та функціонування політичних партій.

При цьому законопроект № 14289 позиціонується як комплексний документ, спрямований на системну перебудову взаємовідносин між партіями, їхніми членами, державою та суспільством. Він базується на принципах цифровізації, прозорості та децентралізації партійного будівництва. Натомість законопроект № 14289-1 демонструє більш консервативний підхід, намагаючись зберегти традиційні механізми державного контролю на етапі створення партій, одночасно пом'якшуючи відповідальність за порушення у сфері фінансування.

У розділі загальних положень обидва проекти зберігають всеукраїнський статус політичних партій як обов'язкову умову їхнього існування. Це рішення відображає прагнення законодавця уникнути регіонального сепаратизму, що є критично важливим для національної безпеки в умовах збройної агресії. Проте вже на рівні визначень термінів спостерігаються значні розбіжності.

Законопроект № 14289 вводить надзвичайно деталізоване визначення «недостовірної інформації» у фінансових звітах. Воно охоплює не лише внутрішню невідповідність даних, а й розбіжність з інформацією в державних реєстрах, базах даних і навіть реєстрах іноземних держав. Такий підхід свідчить про намір інтегрувати систему контролю Національного агентства з питань

Національне агентство з питань запобігання корупції
№10-14/6136-26 від 03.02.2026
Підписувач Павлушик Віктор Володимирович
Сертифікат 3FAA9288358EC003040000004BD38002F1CD200
Дата підписання 03.02.2026

запобігання корупції (далі – Національне агентство) з ширшою мережею інформаційних потоків, що значно ускладнює приховування активів або іноземного фінансування.

Свою чергою, законопроект № 14289-1 використовує спрощене формулювання, визначаючи недостовірну інформацію як таку, що «не відповідає дійсності або викладена неправдиво». Хоча це визначення здається зрозумілим, у юридичній практиці воно створює широке поле для суб'єктивного тлумачення та оскарження відповідних висновків Національного агентства у судах, що можна трактувати як потенційну лазівку для уникнення відповідальності.

Найбільш суттєві розбіжності між двома законодавчими ініціативами простежуються саме в порядку створення та реєстрації нових партій. Законопроект № 14289 пропонує радикальну дерегуляцію шляхом повного скасування вимоги щодо збору 10 тисяч підписів громадян для реєстрації партії. Цей крок є відповіддю на багаторічну практику фальсифікації підписів. Натомість пропонується зосередитися на 200 реальних засновниках, які беруть участь в установчому з'їзді.

Законопроект № 14289-1 зберігає чинний на сьогодні підхід, хоча й дещо знижує планку: необхідно зібрати не менше ніж по 1000 підписів у двох третинах виборчих регіонів. Це означає, що засновникам все одно доведеться збирати близько 18-20 тисяч підписів (враховуючи кількість регіонів), що в умовах воєнного стану, масової міграції та окупації частин території України виглядає як штучний та майже непереборний бар'єр для створення нових політичних сил.

Крім того, законопроект № 14289 максимально інтегрує цифрові інструменти в процес створення партії (установчий з'їзд може проводитися в режимі відеоконференції, а дані засновників засвідчуються кваліфікованим електронним підписом), що уможливило залучення до створення партій громадян, які перебувають за кордоном або на значній відстані від місця проведення з'їзду, забезпечуючи інклюзивність процесу, тоді як законопроект № 14289-1 зберігає паперову форму підписних листів, процедура перевірки яких Міністерством юстиції України передбачає обов'язкове отримання відомостей з Державного реєстру виборців та залучення Міністерства внутрішніх справ України. Така надмірна бюрократизація створює ризики затягування реєстрації та вибіркового підходу з боку державних органів.

Вимоги до мережі регіональних осередків у законопроектах суттєво різняться. Так, законопроект № 14289 вимагає створення обласних організацій щонайменше у 5 адміністративно-територіальних одиницях протягом 6 місяців після реєстрації. Це реалістична вимога, яка дасть змогу партії почати діяльність та поступово розвиватися. Натомість законопроект № 14289-1 вимагає охопити більшість виборчих регіонів за той самий строк. Враховуючи те, що виборчих регіонів в Україні близько 22–26 (залежно від конфігурації), вимога щодо створення 14-15 повноцінних організацій за півроку є надмірно обтяжливою для

молодих ідеологічних партій, але легко виконуваною для «олігархічних проектів» із великим бюджетом.

Однією з ключових цілей реформи є подолання «вождизму» в українських партіях. Законопроект № 14289 впроваджує низку обов'язкових інструментів для захисту рядових членів від свавілля керівництва.

Згідно з положеннями законопроекту № 14289 створення колегіального арбітражного органу є обов'язковим для кожної партії. Цей орган має розглядати скарги членів на порушення статуту, етичного кодексу та процедур скликання з'їздів. Важливо, що рішення арбітражу стають обов'язковими для виконання керівництвом партії, а самі члени отримують право оскаржувати дії арбітражних органів у суді в порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України. Це створює повноцінну систему «стримувань і противаг» всередині організації.

Водночас законопроект № 14289-1 повністю виключає вимогу про обов'язковий арбітраж, залишаючи всі питання відповідальності предметом регулювання статуту. Це консервує існуючу модель, де незгодні з лідером члени партії можуть бути виключені без будь-якої прозорої процедури та права на захист.

Законопроект № 14289 зобов'язує партії вести електронну систему обліку членів. Це важлива ініціатива, яка унеможливорює маніпуляції з кількістю делегатів на з'їздах, дає змогу автоматично перевіряти обмеження на членство (наприклад, для суддів, прокурорів, поліцейських) через державні реєстри, а також забезпечує верифікацію даних для участі у виборах.

Своєю чергою, у законопроекті № 14289-1 вимога про електронну форму обліку відсутня, хоча й визначено перелік даних, які мають зберігатися. Це робить контроль з боку контролюючих органів менш ефективним і залежним від того, наскільки чесно партія надасть паперові або локальні електронні списки.

Законопроект № 14289 встановлює важливу вимогу – не менше 40% представників однієї статі в керівних органах партії. Це значно прогресивніше за чинне законодавство та пропозиції альтернативного законопроекту № 14289-1, у якому конкретних квот для керівного складу немає. Ба більше, законопроект № 14289 прямо зобов'язує партії використовувати частину державного фінансування на підвищення інтересу жінок та молоді до політики, що створює фінансовий стимул для реальної, а не декларативної інклюзивності.

Фінансова прозорість є серцевиною реформи. Обидва законопроекти вводять обмеження на внески, але підходи до визначення лімітів суттєво різняться.

Законопроект № 14289 пропонує модель, згідно з якою сума внеску від фізичної особи не може перевищувати 20% її власного сукупного доходу за останні 5 років. Ця норма фактично унеможливорює використання підставних осіб для фінансування партій, коли значні внески здійснюються від імені громадян, які офіційно не мають відповідних статків або є

непрацевлаштованими. Також вводиться загальна верхня межа – 1,5 млн грн, помножена на індекс споживчих цін.

Натомість законопроект № 14289-1 пропонує фіксовані ліміти в мінімальних зарплатах: 500 для фізичних та 900 для юридичних осіб. Хоча це простіше для розрахунку, такий підхід дає змогу легально фінансувати партії особам, які мають мінімальні офіційні доходи, але володіють тіньовим капіталом.

Крім того, законопроектом 14289-1 фактично збільшується вплив окремих фізичних і юридичних осіб, оскільки загальний розмір внеску (внесків) прив'язується до однієї політичної партії, а не щодо всіх політичних партій.

Таким чином, законопроект № 14289 є більш ефективним інструментом обмеження впливу окремих осіб на діяльність партій.

Питання «порогу» для отримання державного фінансування є ключовим для виживання малих ідеологічних партій. Перевага законопроекту № 14289 у пороговому значенні 2% є, на наш погляд, більш виправданою, оскільки це стимулює політичну конкуренцію та дає шанс на розвиток силам, які мають стабільну, але не масову підтримку, тоді як пропонований законопроект № 14289-1 підхід із порогом 3% фактично консервує існуючу «розстановку сил», обмежуючи ресурси лише великими парламентськими гравцями.

Законопроект № 14289 вводить заборону на використання коштів державного фінансування на рекламу за 90 днів до початку виборчого процесу та протягом виборчого процесу. Це спрямовано на припинення практики «засівання» медіа-простору бюджетними грошима перед стартом офіційної агітації. Проте законопроект № 14289-1 обмежує таку заборону лише терміном виборчого процесу, що залишає «велике вікно» для прихованої агітації за кошти платників податків.

Також законопроект № 14289 обмежує витрати на погашення кредитів (не більше 20% від щорічного обсягу державного фінансування) та перерахування до виборчих фондів (не більше 30%), тоді як у законопроекті № 14289-1 такі обмеження відсутні, що створює ризик швидкого вимивання державних коштів на сумнівні фінансові операції або надмірну концентрацію ресурсів на одній виборчій кампанії.

До того ж законопроект № 14289-1, на відміну від законопроекту № 14289, не містить правового регулювання здійснення перевірки звіту політичної партії, що матиме негативні наслідки з точки зору правової визначеності та, як наслідок, ефективності системи контролю.

Ураховуючи наведене, Національне агентство вважає, що законопроект № 14289 є цілісним, прогресивним та ідеологічно вивіреним документом, що відповідає кращим європейським практикам. Його ухвалення дасть змогу створити умови для якісного оновлення політичних еліт та забезпечення реформи політичних фінансів. При цьому ключовими аргументами на користь цього законопроекту є:

- 1) **справжня свобода об'єднань** (перехід від збору підписів до фіксації реальних засновників);
- 2) **технологічне лідерство** (використання електронного обліку та КЕП у партійному житті);
- 3) **реальний антиолігархічний щит** (жорстка прив'язка внесків до доходів донора);
- 4) **інституційна стійкість** (обов'язковий внутрішній арбітраж та захист прав меншості);
- 5) **належне унормування процедури перевірки звітності політичних партій.**

Законопроект № 14289 не просто змінює «правила гри», а створює нову інфраструктуру демократії в Україні. Тоді як законопроект № 14289-1 є спробою «косметичного ремонту» старої системи.

У зв'язку з наведеним Національне агентство, незважаючи на наявні деякі зауваження до окремих положень (додаються), **підтримує** законопроект № 14289 та вважає, що **його впровадження суттєво сприятиме розвитку демократії та політичного плюралізму в Україні.**

Варто також наголосити, що законопроект № 14289 розроблений робочою групою, до якої входили народні депутати, представники Національного агентства, Центральної виборчої комісії, Міністерства юстиції України, а також експерти громадського сектору (Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) в Україні, Центру політико-правових реформ, Всеукраїнської громадської організації «Громадянська мережа «ОПОРА», громадських організацій «Рух ЧЕСНО» та «Інтегриті ЮА», Національного інституту стратегічних досліджень тощо), та доопрацьований за результатами отриманого спільного висновку до законопроекту від Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційської комісії) та Бюро з демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки і співробітництва в Європі. Під час підготовки цього законопроекту були проведені широкі консультації з представниками політичних партій, наукової спільноти, профільних громадських організацій та депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України.

При цьому необхідно підкреслити, що законопроект № 14289 містить положення, спрямовані на виконання заходів стратегічного результату 2 розділу П.С «Фінансування політичних партій та виборчих кампаній» Дорожньої карти з питань функціонування демократичних інституцій, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.05.2025 № 475.

Додаток: на 6 арк. в 1 прим.

**Голова Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Віктор ПАВЛУЩИК